

ONTWERP VAN DECREET HOUDENDE INVOERING VAN EEN GEREGLEMENTEERDE BOEKENPRIJS MEMORIE VAN TOELICHTING

A. Algemene toelichting

1. Samenvatting

Dit ontwerp van decreet voert een gereglementeerde boekenprijs in voor de verkoop van boeken aan eindconsumenten. Deze prijs geldt voor een duur van zes maanden met ingang van de eerste dag waarop het boek voor verkoop aan de eindconsument beschikbaar is.

2. Situering

Het huidige klimaat op de boekenmarkt toont aan hoe nefast het is als in een concurrentieslag uitzonderlijke kortingen worden gegeven. Er ontstaat dan een neerwaartse prijsspiraal die een normaal rendement onmogelijk maakt. Dit brengt de positie van de boekhandel en de boekenproducent ernstig in gevaar, temeer omdat de consument de reële waarde van een boek niet meer kan inschatten. Maar het gaat bovenal ten koste van de breedte en de diversiteit van het aangeboden gamma en de noodzakelijke dienstverlening voor, tijdens en na de verkoop. Uitgevers en boekhandels dienen te kunnen rekenen op een voldoende marge om een breed assortiment te behouden. Voor de consument leidt dit tot boeken die blijvend aangeboden worden tegen betaalbare prijzen, én het behoud van de keuze uit een breed aanbod via vele winkelpunten.

Het Boekenoverleg¹ roept daarom al sinds 2011 op om ook in Vlaanderen een boekenprijswetgeving te introduceren om een gunstig klimaat te ondersteunen waarin boeken op een brede schaal gecreëerd en verkocht kunnen worden.

De ervaring in Europese buurlanden waar een boekenprijswetgeving bestaat, leert ons dat een vaste of gereglementeerde boekenprijs niet tot gevolg heeft dat er geen concurrentie meer is, wel integendeel. Uitgevers concurreren door de lancering van nieuwe titels, door de prijs die ze zelf toekennen aan het boek in functie van het genre, drukwerk, grootte en andere criteria. Boekhandels concurreren dan weer door de kwaliteit van hun dienstverlening, een gevarieerd en voorradig boekenaanbod, maar dus niet door kortingen te geven aan de

¹ Het Boekenoverleg werd erkend door minister Schauvliege als representatieve partner voor de boekensector en bestaat uit Boek.be, Canon Cultuurcel, Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde, Letterenhuis – Archief en Museum voor Vlaams Cultuurleven, Stichting Lezen Vlaanderen (SLV), Verenigde Boeken Importeurs, Bibnet en Locus, Vlaams Fonds voor de Letteren, Vlaamse Auteursvereniging, Vlaamse Boekverkopersbond, Vlaamse Uitgeversvereniging, Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen, Vlaamse Erfgoedbibliotheek

eindconsument. Er is geen prijsconcurrentie meer tussen de boekhandelaars, maar wel concurrentie op andere kwaliteitsniveaus.

In verscheidene Europese landen bestaat hetzij een collectieve overeenkomst, al dan niet bekrachtigd bij wet en/of als uitzondering toegestaan door de mededingingsautoriteiten, hetzij een federale wet die de boekenprijs reglementeert. In een aantal landen zijn de overeenkomsten of wetten beperkt in duurtijd en worden ze regelmatig geëvalueerd. Er zijn ook tal van variaties, bijvoorbeeld in de toepassing op e-boeken en in de kortingen die (per uitzondering) aan een aantal specifieke spelers kunnen worden toegekend.

In 2014 zorgde de zesde staatshervorming voor de gehele of gedeeltelijke overdracht van verschillende bevoegdheden van het federale niveau naar de gemeenschappen of de gewesten, onder meer de bevoegdheid inzake "prijscontrole".

Het regeerakkoord van de Vlaamse Regering 2014-2019 bepaalt: *"We voeren een gereguleerde boekenprijs in, zodat bij de verkoop van nieuwe boeken gedurende de eerste zes maanden een maximaal kortingsplafond geldt, om de boekensector ademruimte te geven om te blijven investeren in een rijk en divers boekenaanbod."*

Dit decreet introduceert een boekenprijswetgeving met maximale kortingen gedurende een beperkte periode (een gereguleerde boekenprijs) op de Vlaamse boekenmarkt. Er werden elementen uit dit decreet ontleend aan de Franse, Duitse of Nederlandse boekenprijswetgevingen die als toetssteen werden gebruikt.

3. Inhoud

Omschrijving van de regeling en de motieven voor de genomen beleidskeuze

Voor boeken die in de Vlaamse Gemeenschap voor het eerst op de markt worden gebracht, zal een prijs worden vastgesteld door de uitgever of door de importeur. Deze prijs zal kenbaar worden gemaakt via een publiek toegankelijke referentiedatabank.

Deze prijs geldt voor een duur van zes kalendermaanden met ingang van de eerste dag waarop het boek voor verkoop aan de eindconsument beschikbaar is.

Eenieder die boeken te koop aanbiedt of verkoopt voor commerciële doeleinden aan de eindconsument moet die vastgestelde prijs hanteren.

Op die vastgestelde prijs kunnen wel de in het ontwerp opgenomen kortingen worden toegestaan. Het ontwerp staat toe dat de verkoper een korting op de vastgestelde prijs toepast van ten hoogste 10% (art. 7). Bij verkoop ten behoeve van onderwijsinstellingen of bibliotheken (art. 8 en art. 9) kan een korting van ten hoogste 25% worden toegepast.

Het maximaal plafond voor de kortingen werd voor zowel onderwijsinstellingen als bibliotheken bewust hoog gehouden gezien de educatieve en publieke taakstelling van de instellingen het louter economisch gegeven overstijgt.

Het ontwerp voorziet ook in een aantal mogelijkheden om een afwijkende prijs vast te stellen. Het gaat hier om verkopen aan leden van niet op winst gerichte maatschappelijke of ideële organisaties, verkopen in het kader van individuele promotieacties vastgesteld door de uitgever of importeur, combinatieprijzen en serieprijzen.

Het ontwerp heeft zowel betrekking op papieren boeken als op e-boeken.

Bepaalde boeken zijn uitgesloten van het toepassingsgebied van het decreet: agenda's, culturele jaarboeken, antiquarische boeken, beschadigde boeken, brochures, catalogi, kleurboeken, knipboeken, muziekgaven, schoolboeken, wetenschappelijke studieboeken en vakboeken. Een uitzondering geldt ook voor boeken uitgegeven in een andere taal dan het Nederlands, tenzij verkoop ervan hoofdzakelijk bedoeld is voor verkoop in de Vlaamse Gemeenschap.

Het invoeren van een gereguleerde boekenprijs is de beste manier om de kwaliteitsboekhandel meer ademruimte te verschaffen en te zorgen voor een rijk en divers boekenaanbod. Zonder een gereguleerde boekenprijs zal het aantal kwaliteitsboekhandels en de diversiteit in het boekenaanbod verschrompelen. Hiervoor wordt ook verwezen naar de reguleringssimpactanalyse (RIA).

Planning van de uitvoering

De Vlaamse Regering zal de instantie aanduiden aan wie de uitgever of de importeur mededeling doet van de prijs en de datum van terbeschikkingstelling in het handelsverkeer. De Vlaamse Regering kan de vereisten bepalen waaraan deze mededeling dient te voldoen. De Vlaamse Regering kan subsidies toekennen aan de aangewezen instantie en de voorwaarden, procedures en termijnen voor de subsidiëring bepalen (art. 5, eerste lid).

De gereguleerde boekenprijs, de datum van ter beschikking stellen van de publicatie in het handelsverkeer, eventuele kortingen en afwijkende prijzen worden kenbaar gemaakt via een publiek toegankelijke referentiedatabank voor de gereguleerde boekenprijs (art. 5, tweede lid).

De Vlaamse Regering kan nadere regels bepalen voor de vaststelling van afwijkende prijzen (art. 16).

De Vlaamse Regering stelt de leden van de geschillencommissie en hun plaatsvervangers aan en bepaalt de wijze waarop zij vergoed worden (art. 18, § 1). De Vlaamse Regering bekrachtigt de reglementen van de geschillencommissie (art. 19).

Naar het voorbeeld van onder meer Nederland en Frankrijk zal dit decreet worden geëvalueerd om de toepassing en de effecten van het decreet op het ecosysteem van het boekenvak te meten (art. 25). Een eerste toetsing zal geschieden binnen vier jaar na de inwerkingtreding van het decreet. Voor deze toetsing zal onder meer worden rekening gehouden met de volgende criteria:

- Aantal boekhandels en/of verkooppunten met een minimaal aanbod
- Aantal Vlaamse uitgeverijen actief op de Vlaamse boekenmarkt
- Productie/afzet/omzet/ aanwezigheid in boekhandel van genres (NUR) en titels van literair-culturele boeken en totale aanbod
- Aankoop/collectiebeleid bibliotheek: alle titels en specifiek literair-culturele genres
- Informatie die de boekenkeuze van de eindgebruikers ondersteunt

Dezelfde criteria zullen ook worden gebruikt bij de opmaak van een rapport dat als nulmeting zal dienen en dat zal worden opgemaakt aan het einde van het jaar voorafgaandelijk aan het in voege treden van dit decreet.

Vervolgens zal telkens na vier jaar een evaluatie plaatsvinden door de Vlaamse Regering.

De Vlaamse Regering bepaalt de inwerkingtreding van het decreet. Om de inwerkingtreding vlot te laten verlopen en om te vermijden dat handelaars de prijzen van reeds uitgegeven boeken dienen aan te passen, is bepaald dat het decreet van toepassing is op boeken die na de inwerkingtreding van dit decreet worden uitgegeven of voor een eerste keer worden geïmporteerd (art. 27).

Het streefdoel is om het regelgevend kader in 2017 te finaliseren.

Planning van de handhaving

Hoewel het ontwerp van decreet een culturele aangelegenheid betreft, kan voor de rechtsbescherming op belangrijke wijze worden aangeleund bij het Wetboek van economisch recht. Het Hof van Cassatie oordeelt immers dat de schending van eender welke wetskrachtige of reglementaire norm bij de uitoefening van de handel door de feitenrechter beschouwd kan worden als een met de eerlijke

handelsgebruiken strijdige daad. De strekking van de geschonden norm doet er niet toe.²

Dat betekent in het bijzonder dat personen of organisaties die getroffen worden door een schending van het ontwerp van decreet een vordering tot staking kunnen instellen bij de voorzitter van de rechtbank van koophandel, die bevoegd is om overtredingen van onder meer het verbod van oneerlijke handelspraktijken jegens consumenten³ en jegens ondernemingen⁴ vast te stellen en de staking van deze overtredingen te bevelen.⁵ Doorgaans wordt dit gekoppeld aan een veroordeling tot het betalen van een dwangsom, als de concurrent het vonnis van de rechtbank niet naleeft.

Oneerlijke handelspraktijken jegens consumenten kunnen daarenboven aanleiding geven tot een 'sanctie van niveau 2' (strafrechtelijke geldboete van 26 tot 10.000 EUR), ingevolge art. XV.83, eerste lid, 13°, W.E.R.

Hoofdstuk 6 biedt een mogelijkheid om tot een buitengerechtelijke oplossing van geschillen te komen, door te voorzien in een geschillencommissie met een verzoeningsfunctie, naar het voorbeeld van onder meer de buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen in Boek XVI van het Wetboek van economisch recht.

Juridische motivering voor de bevoegdheid van de decreetgever

1. Deelstatelijke bevoegdheden inzake prijsbeleid

De VIde Staatshervorming heeft het prijsbeleid gedeeltelijk overgeheveld naar de deelstaten, zowel naar de gemeenschappen als naar de gewesten, elk wat de eigen bevoegdheden betreft.

Art. 6, §1, VI, vijfde lid, 5°, B.W.H.I. stelt sinds deze staatshervorming dat de federale overheid bevoegd is voor:

*"het prijs- en inkomensbeleid, met uitzondering van de regeling van de prijzen in de aangelegenheden die tot de bevoegdheid van de gewesten en de gemeenschappen behoren, onder voorbehoud van hetgeen bepaald is in artikel 6, § 1, VII, tweede lid, d);".*⁶

² Cass. 2 mei 1985, *TBH* 1985, 631, noot I. VEROUGSTRAETE.

³ Art. VI.95 W.E.R.

⁴ Art. VI.104 W.E.R.

⁵ Boek XVII, Titel 1, W.E.R.

⁶ De bepaling van art. 6, §1, VII, tweede lid, d), waarnaar wordt verwezen, behoort tot het energiebeleid waarvan in VII de gewestelijke bevoegdheden en de federaal gebleven bevoegdheden zijn opgesomd

Het prijsbeleid betreft nu dus "een echte eigen bevoegdheid van de gewesten en gemeenschappen." ⁷

In de voorbereidende werken is daarbij gesteld dat de gemeenschappen en de gewesten "*moeten beschikken over de volledige marge die noodzakelijk is voor het regelen en het controleren van de prijzen in het kader van hun bevoegdheden, bijvoorbeeld wat betreft het afvalbeleid, het waterbeleid, de taxidiensten en diensten voor het verhuren van auto's met bestuurder, de huur van goederen bestemd voor bewoning, handelshuur, pacht en veepacht, en de instellingen voor bejaardenopvang.*" ⁸

Het is deze bevoegdheidstoewijzing die de basis levert voor huidig decreet.

Het advies 59.784/1/V van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State (23 september 2016) treedt deze lezing bij en bevestigt dat, vermits het ontwerp ertoe strekt de prijzen te regelen in een aangelegenheid die tot de bevoegdheid van de gemeenschappen behoort (namelijk de bescherming en de luister van de taal), de in het ontwerp geregelde aangelegenheid zelf ook behoort tot de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap.

2. Belang van het onderscheid gemeenschaps-/gewestmaterie

Algemeen geldt dat de decreten van de Vlaamse Gemeenschap met betrekking tot de culturele aangelegenheden kracht van wet hebben:

- in het Nederlandse taalgebied (het grondgebied van de vijf Vlaamse provincies)
- ten aanzien van de instellingen, gevestigd in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, die wegens hun activiteiten beschouwd moeten worden uitsluitend te behoren tot de Vlaamse Gemeenschap. ⁹

Het grondgebied van het Vlaamse Gewest omvat daarentegen enkel de provincies Antwerpen, Limburg, Oost- en West-Vlaanderen en Vlaams-Brabant.

Een gemeenschapsregeling kán dus doorwerken in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, onder de in artikel 127, §2, G.W. gestipuleerde condities.

Een gewestregeling geldt daarentegen níet in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad.

⁷ H. SWENNEN, "De economische bevoegdheden: vestiging, prijsbeleid, handelshuur, toerisme en het participatiefonds", in J. VELAERS, J. VANPRAET, Y. PEETERS en W. VANDENBRUWAENE (eds.), De zesde staatshervorming: instellingen, bevoegdheden en middelen, Antwerpen, Intersentia, 2014, 561

⁸ Parl.St. Senaat 2012-13, nr. 2232/1, 99-100

⁹ Art. 127, §2, G.W.

Aangezien het decreet regelingen bevat die uitgevers, importeurs en verkopers omvatten, is het strikt noodzakelijk om de aard van de regeling (gemeenschaps- of gewestmaterie en zodoende ook het territoriale werkingsgebied van het decreet af te bakenen.

Omdat boeken als drager van culturele waarden en als economisch verhandelbaar goed een tweeledig karakter hebben, is concreet een antwoord gezocht op de vraag of het decreet aanhaakt bij de gemeenschapsmaterie 'cultuur'¹⁰ dan wel bij de gewestmaterie 'economie'¹¹.

3.Zwaartepuntleer

Om uit te maken of het decreet een economische dan wel een culturele materie uitmaakt, dient toepassing te worden gemaakt van de zgn. 'zwaartepuntleer'.

Het Grondwettelijk Hof stelt hieromtrent:

*"De bevoegdheidsverdeling tussen de federale Staat en de gemeenschappen berust op een stelsel van exclusieve bevoegdheden, dat impliceert dat iedere rechtssituatie in beginsel slechts door één wetgever kan worden geregeld. Indien een regeling [...] aanleunt bij meerdere bevoegdheidstoewijzingen, dient het Hof uit te maken waar het zwaartepunt van de geregelde rechtsverhouding ligt."*¹²

De rechtsleer verduidelijkt dat het niet is "omdat een norm aanknopingspunten heeft met meerdere bevoegdheidsmateries, dat automatisch meerdere overheden bevoegd zouden zijn. Een bepaalde rechtsnorm kan slechts tot de bevoegdheid van één federale entiteit behoren en moet dan ook enkelvoudig gekwalificeerd worden." ¹³

Alvorens de zwaartepuntleer toe te passen op het decreet, nuttig om aan te geven welke de culturele dan wel economische argumentaties zijn voor een gereglementeerde boekenprijs.

Culturele argumentaties voor prijsbinding worden in essentie ontleend aan de wens om de beschikbaarheid van boeken, ook in de kleinere boekhandels, en de verscheidenheid aan titels te waarborgen. Dat laatste leidt immers tot 'kruissubsidiëring', waarbij de meer populaire boeken de minder populaire boeken 'subsidiëren'. In de meeste lidstaten van de Europese Unie bestaat een systeem van vaste of gereglementeerde boekenprijzen om te voorkomen dat

¹⁰ Art. 127, §1, eerste lid, 1°, G.W.

¹¹ Art. 6, §1, VI, B.W.H.I.

¹² O.m. GwH 15 januari 2009, nr. 2/2009, overw. B.11.2; GwH 28 mei 2009, nr. 87/2009, overw. B.10 en GwH 17 maart 2010, nr. 25/2010, overw. B.4.3.

¹³ J. VANPRAET, De latente staatshervorming, Brugge, die Keure, 2011, 124

prijskoncurrentie ten koste gaat van de beschikbaarheid van boeken en de creativiteit en culturele diversiteit.

Economische argumenten hebben betrekking op de mogelijke lagere distributiekosten per eenheid verkochte boeken en het aanmoedigen van boekhandelaren om een voorraad aan te houden.

Art. 3 van het decreet beschermt boeken als cultureel product en beoogt via een gereguleerde boekenprijs te komen tot een divers en toegankelijk boekenaanbod, in een groot aantal verkooppunten.

Deze doelstellingen kaderen volledig in bovenvermelde culturele argumentaties, waardoor het zwaartepunt van de geregelde bevoegdheid evident bij de gemeenschapsmaterie 'cultuurbeleid' ligt.

Het decreet betreft aldus een gemeenschapsmaterie.

4.Brussel-Hoofdstad

Inzake het territoriale toepassingsgebied is het decreet uiteraard probleemloos van toepassing in het Nederlandse taalgebied (het grondgebied van de vijf Vlaamse provincies).

Wat Brussel-Hoofdstad betreft, rijst de vraag of het decreet in overeenstemming is met het gegeven dat de Vlaamse Gemeenschap in haar taalgebied exclusief bevoegd is voor de culturele aangelegenheden en in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad enkel normatief kan optreden jegens 'unicommunautaire' instellingen, d.w.z. instellingen die wegens hun activiteiten moeten worden beschouwd uitsluitend te behoren tot de Vlaamse Gemeenschap.

4.1. Cultuurregelingen kunnen extraterritoriale gevolgen hebben

In beginsel kunnen de gemeenschapsdecreten in Brussel-Hoofdstad geen regelingen treffen die rechtstreeks personen treffen, omwille van het zgn. 'verbod van subnationaliteit'.¹⁴

Specifiek inzake culturele aangelegenheden aanvaardt het Grondwettelijk Hof evenwel dat de maatregelen die de gemeenschappen nemen ter bevordering van de cultuur en ter verwezenlijking van eenieders recht op culturele ontplooiing, sowieso uit hun aard extraterritoriale gevolgen kunnen hebben. Die gevolgen

¹⁴ Adv. RvS 4 februari 1991, Parl.St. Fr.Gem.R. 1990-91, nr. 183/1, 19. Zie J. VELAERS, De Grondwet en de Raad van State, afdeling wetgeving, Antwerpen, Maklu, 1999, 408-409

mogen evenwel niet het culturele beleid van de andere gemeenschappen te dwarsbomen.¹⁵

De rechtsleer wijst ter zake op: "*de evidentie dat wanneer een gemeenschap aan cultuurbevordering doet, bijvoorbeeld door het ondersteunen van literatuur of het opzetten van een openbare omroep, dit onvermijdelijk extraterritoriale gevolgen heeft omdat de verspreiding van de boeken en de programma's uiteraard niet bij de grenzen van het eigen taalgebied ophoudt. Het Grondwettelijk Hof aanvaardt dat, op voorwaarde dat dergelijke maatregelen niet specifiek gericht zijn op de inwoners van het andere taalgebied, en op voorwaarde dat die extraterritoriale gevolgen niet het culturele beleid van de andere gemeenschap dwarsbomen.*"¹⁶

4.2 Uitgevers, importeurs en verkopers kunnen 'unicommunautaire instellingen' zijn

Ook kunnen uitgevers, importeurs en verkopers van Nederlandstalige boeken in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad in die specifieke hoedanigheid worden beschouwd als 'unicommunautaire instellingen', waarvoor de Vlaamse gemeenschapsdecreten maatregelen kunnen nemen.

Dit wordt hieronder uiteengezet.

4.2.1. 'Instellingen'

Het begrip 'instelling' omvat zowel openbare als private rechtspersonen, evenals de in het gebied Brussel-Hoofdstad gevestigde organismen die afhangen van een openbare of private rechtspersoon.¹⁷ De meeste uitgevers, importeurs en verkopers zijn evident private rechtspersonen.

Daarenboven geldt dat natuurlijke personen, hoewel zij normaliter níet beschouwd kunnen worden als 'instellingen' in de zin van art. 127, §2, G.W., tóch als zo'n instelling aangemerkt kunnen worden wanneer zij een bepaalde 'organisatie' van bestendige aard vertonen die het mogelijk maakt om hen tot de Vlaamse of de Franse Gemeenschap te rekenen.¹⁸

¹⁵ GwH 3 oktober 1996, nr. 54/96, *TBP* 1997, 782, noot K. HENRARD; GwH 10 maart 1998, nr. 22/9; GwH 23 maart 2005, nr. 63/2005. Zie ook RvS 12 februari 2008, nr. 179.511, *Vlaamse Gemeenschap t. Franse Gemeenschapscommissie*.

¹⁶ J. VELAERS, "Territorialiteit versus personaliteit: een never ending story?", in P. POPELIER, D. SINARDET, J. VELAERS en B. CANTILLON, *België, quo vadis? Waarheen na de zesde staatshervorming?*, Antwerpen, Intersentia, 2012, 73

¹⁷ Parl.St. Senaat BZ 1979, nr. 100/27, 9.

¹⁸ Adv. RvS alg. Verg. 29 april 2003, *Parl.St.* VI.Parl. 2002-03, nr. 1709/1, 158

Natuurlijke personen die optreden als uitgever, importeur of verkoper hebben zich effectief bestendig 'georganiseerd' met het oog op het uitvoeren van een welbepaalde culturele functie.

4.2.2. 'Unicommunautair'

Instellingen zijn unicommunautair wanneer zij wegens hun activiteiten geacht moeten worden te behoren tot de Vlaamse Gemeenschap.

De Grondwetgever heeft het begrip 'activiteiten' niet gedefinieerd.

Het is erg belangrijk dat de aanhorigheid bij een gemeenschap in culturele dossiers – in tegenstelling tot hetgeen geldt bij andere gemeenschapsmateries – niet afgemeten wordt aan criteria die verband houden met de organisatie van de instelling, zoals het verrichten van het dagelijks beheer in één taal.¹⁹ 'Organisatie' en 'activiteiten' zijn immers onderscheiden begrippen.

Het gegeven dat een bepaalde activiteit plaatsvindt in een bepaalde taal, is daarentegen de ultieme indicator om te bepalen of die activiteit zich richt tot één enkele gemeenschap.²⁰

De uitgave, import of verkoop van Nederlandstalige boeken behoort in die context an sich tot de Vlaamse Gemeenschap.

Dergelijke uitgave, import of verkoop moet dus geacht worden gesitueerd te zijn binnen de Vlaamse Gemeenschap.

Dat is volgens 59.784/1/V van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State (23 september 2016) – die voornoemde lezing bijtreedt – enkel anders wanneer de uitgever, importeur of verkoper²¹ nog in beduidende mate actief is op de markt van anderstalige boeken. Ten aanzien van dergelijke uitgevers, importeurs of verkopers kan volgens de Raad niet worden aangenomen dat ze wegens hun activiteiten uitsluitend gericht zijn op de Vlaamse Gemeenschap.

Uitgevers, importeurs, verkopers, telkens gevestigd in het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, die actief zijn op de Nederlandstalige boekenmarkt én, in beduidende mate, op de anderstalige boekenmarkt, kunnen de beginselen van dit decreet vrijwillig toepassen.

¹⁹ Adv. RvS 5 maart 2007, Parl.St. Fr.Parl. 2006-07, nr. 395/1, 17

²⁰ Adv. RvS 5 maart 2007, Parl.St. Fr.Parl. 2006-07, nr. 395/1, 15 e.v.; adv. RvS 18 december 2007, Parl.St. VI.Parl. 2007-08, nr. 1541/1

²¹ Het advies verwijst niet letterlijk naar verkopers maar er is geen objectieve en pertinente reden aanwijsbaar om hier een onderscheid te maken tussen uitgevers en importeurs enerzijds en verkopers anderzijds.

De niet-toepassing van deze beginselen mag alleszins geen aanleiding geven tot verboden oneerlijke marktpraktijken in de zin van art. VI.95 van het Wetboek van Economisch Recht. Het is daarom wenselijk dat de federale overheid, bevoegd voor bicommunautaire instellingen, deze beginselen verplicht stelt; daartoe worden besprekingen aangeknoopt.

De geschetste principes worden verduidelijkt in artikel 2, §2, van het ontwerp.

Dit decreet vindt – resumerend – toepassing in:

- het Nederlandstalige taalgebied
- het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, wat de uitgave, import of verkoop van Nederlandstalige boeken betreft, behoudens indien de uitgever, importeur of verkoper ook in beduidende mate actief is op de anderstalige markt. In het laatste geval kunnen de uitgevers, importeurs of verkopers zich vrijwillig schikken naar de beginselen van het decreet (hetgeen wenselijk is in het kader van de eerlijke marktpraktijken). In algemene zin geldt voor alle uitgevers, importeurs of verkopers, gevestigd binnen de EUR of de EER maar buiten de Vlaamse Gemeenschap (dus ook deze gevestigd in Brussel-Hoofdstad), het verbod om constructies op te zetten met het specifieke oogmerk om het decreet te ontduiken (art. 4 van het ontwerp).

Juridische motivering voor de overeenstemming met hogere rechtsnormen

Deze regelingen zijn getoetst aan het Unierecht.

Artikel 101 van het EU-verdrag (oud artikel 81 EG-verdrag) omvat de basis van het Europese mededingingsrecht. Lid 1 betreft het zgn. 'kartelverbod', d.w.z. een verbod om (onder meer) verkoopprijzen via afspraken rechtstreeks of zijdelings te bepalen zodanig dat de handel tussen lidstaten ongunstig wordt beïnvloed.

Bij de toepassing van dit artikel 101 moet sinds de inwerkingtreding van het Verdrag van Maastricht (1993) rekening worden gehouden met artikel 167, lid 4, van het EU-verdrag:

"De Unie houdt bij haar optreden uit hoofde van andere bepalingen van de Verdragen rekening met de culturele aspecten, met name om de culturele verscheidenheid te eerbiedigen en te bevorderen."

Op grond van deze laatste 'integratiebepaling' is de Europese Unie verplicht om het cultuurbelang mee in rekening te brengen bij de toepassing van (onder meer) de mededingingsregels vervat in artikel 101 van het EU-verdrag.

Bij de toetsing van een regeling inzake een gereguleerde boekenprijs aan deze beginselen moet een onderscheid worden gemaakt tussen:

- (a) de toepassing van een verplichte boekenprijs binnen het raam van de distributie van boeken op een bepaalde nationale markt,
- (b) de toepassing van dezelfde verplichte prijs op verkopen op de markt van een andere lidstaat, met inbegrip van de mogelijkheid uitgevoerde boeken, na wederinvoer, terug te verkopen op de markt van de lidstaat van oorsprong.

De Europese Commissie oordeelt met betrekking tot (a) dat lidstaten en ondernemingen vrij zijn om binnen de nationale context culturele maatregelen te nemen.

Artikel 101 van het EU-verdrag wordt dus niet toegepast op puur nationale stelsels van vaste of gereguleerde boekenprijzen, waarbij aangenomen wordt dat deze in beginsel geen merkbaar effect hebben op het handelsverkeer tussen de lidstaten.

De Europese Commissie heeft dit uitdrukkelijk in een persbericht gesteld, naar aanleiding van een onderzoek naar het effect van het Nederlands stelsel (dat in niet onaanzienlijke mate als inspiratiebron heeft gediend voor huidig ontwerp) op het handelsverkeer.²²

In zijn arrest 229/83, 10 januari 1985, Leclerc, heeft het Hof van Justitie voor recht verklaard dat het toenmalige Europese mededingingsrecht de lidstaten niet verbood om een wettelijke regeling uit te vaardigen volgens dewelke de detailhandelsprijs van boeken moet worden vastgesteld door de uitgever of de importeur van een boek, waarbij deze prijs voor elke detailhandelaar verbindend is.

Deze rechtspraak is recenter hernomen in het 9/99, 3 oktober 2000, Échirolles Distribution SA, waarin het Hof van Justitie heeft gesteld dat de Europese mededingingsregels "zich niet verzetten tegen de toepassing van een nationale wettelijke regeling die uitgevers verplicht de boekhandelaren een vaste wederverkoopprijs voor boeken voor te schrijven."

Met betrekking tot (b) stelt het reeds aangehaalde arrest-Leclerc dat een regeling waarbij de prijs van deze boeken wordt vastgesteld:

"door een handelaar die optreedt in een andere handelsfase dan de uitgever, en het elke andere importeur van hetzelfde boek onmogelijk maakt de verkoopprijs toe te passen die hij, gezien zijn kostprijs in de staat van uitgave, passend acht voor de afzet op de markt van de staat van invoer" neerkomt op een aparte regeling voor ingevoerde boeken die de handel tussen de lidstaten kan belemmeren, en die derhalve te beschouwen valt als een door artikel 36 van het Unieverdrag verboden maatregel van gelijke werking. ²³

²² Persbericht, IP/99/668, 9 september 1999

²³ Overweging 25

Eenzelfde verbod treft ook de wettelijke regeling die voor het geval van opnieuw geïmporteerde boeken geen onderscheid maakt tussen binnenlandse en ingevoerde boeken.²⁴

Het arrest maakt een voorbehoud voor het geval "uit objectieve omstandigheden zou blijken dat de betrokken boeken enkel zijn uitgevoerd met het doel ze opnieuw in te voeren teneinde een wettelijke regeling als de onderhavige te ontduiken".²⁵

De Afdeling Wetgeving van de Raad van State heeft in haar advies bij een vroeger Wetsvoorstel tot instelling van een vaste boekenprijs gesteld:

"De meer recente rechtspraak van het Hof van justitie laat niet vermoeden dat het Hof inmiddels zijn zienswijze heeft gewijzigd. Ook heeft de Europese Commissie, zowel in algemene termen, als met betrekking tot het voorliggende wetsvoorstel, de mening uitgesproken, dat systemen waarbij een verplichte boekenprijs wordt opgelegd, onverenigbaar zijn met het Europese recht in de mate dat zij de handel tussen de lidstaten belemmeren."

"Op grond van wat voorafgaat is de Raad van State van oordeel dat, in de mate dat het wetsvoorstel de regeling van de verplichte boekenprijs toepasselijk verklaart op in een andere lidstaat te koop gestelde boeken, of op in de lidstaat van oorsprong weder ingevoerde boeken, de regeling, in de huidige stand van de ontwikkeling van het Europese recht, moet worden geacht niet-verenigbaar te zijn met het voormelde Europees rechtelijke voorschrift vervat in artikel 30 van het EG-verdrag. Evenwel is de beoordeling van de verenigbaarheid van de voorgestelde regeling met het Europese recht in laatste instantie voorbehouden aan het Hof van justitie van de Europese Gemeenschappen."²⁶

Deze regelingen worden in het decreet gerespecteerd:

- Het gaat in essentie om een regeling die beperkt is tot de Vlaamse Gemeenschap
- In zoverre het ontwerp een regeling omvat voor de weder-invoer van boeken gaat het om:

(a) een weder-invoer vanuit een land dat niet tot de Europese Unie of de Europese Economische Ruimte behoort, of

²⁴ Overweging 26

²⁵ Overweging 27

²⁶ Adv. RvS 26 februari 1999, Parl.St. Senaat 1998-99, nr. 199/5, 3

(b) om een weder-invoer vanuit EU- of EER-land, voor zover de uitvoer enkel is geschied met het doel om de boeken opnieuw in te voeren teneinde de regelingen van het decreet te ontduiken.

Het ontwerp van decreet werd, na voorafgaandelijke gesprekken, op 13/01/2016 aangemeld bij de Europese Commissie via de TRIS-databank onder documentnummer 2016/18/B.

Na een vraag om vooral bijkomende informatie aangaande de implicaties van artikel 4, §6 van het voorontwerp van decreet, werd een antwoord bezorgd aan de diensten van de commissie op 24/02/2016. De diensten van de Commissie lieten op 14/04/2016 weten dat de status quo-periode van drie maand werd afgesloten zonder dat er fundamentele opmerkingen werden gemaakt.

De Europese Commissie verzocht de Vlaamse overheid wel de door hen gepercipieerde dubbelzinnigheid van art 4, §6 en de toepasselijkheid van (de uitzondering op) de boekenprijs op verkopers/importeurs die in een EER-land (buiten België) gevestigd zijn te herformuleren zodat de toepassing duidelijker wordt. De toelichting over dit artikel werd in deze memorie van toelichting aangepast.

De tekst van het decreet is in zijn huidige vorm dus compatibel met het EU-recht.

De aangegeven beginselen worden bijgetreden in het advies 59.784/1/V van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State (23 september 2016), waarin geconcludeerd wordt "dat de ontworpen regeling verenigbaar lijkt met de Europeesrechtelijke voorschriften inzake het vrij verkeer van goederen".

4. Advies Raad van State en strategische adviesraden

4.1 Strategische AdviesRaad voor cultuur, jeugd, Sport en media

Het advies van de Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media werd op 1 juli 2016 overgemaakt.

In haar advies formuleert de SARC een aantal opmerkingen en vragen betreffende:

- de bepaling van de criteria inzake de vooropgestelde nulmeting;
- de wenselijkheid om bij de evaluatie de mogelijkheid te onderzoeken om de duurtijd van de GBP tot één jaar te verlengen;
- de antiquarische boeken, wetenschappelijke studieboeken en wetenschappelijke vakboeken niet als uitzondering op te nemen;
- de maximale korting voor bibliotheken en onderwijsinstellingen te verlaging;

- de omschrijving betreffende de dienstverlening aan bibliotheken in samenspraak met de bibliotheken nader te omschrijven.

4.2 Raad van State

In dit onderdeel wordt ingegaan op de opmerkingen van de Raad van State die niet werden aangepast in het decreet. De opmerkingen die conform de opmerkingen van de Raad van State werden aangepast, werden in de algemene en/of artikelsgewijze bespreking toegelicht.

4.2.1 Handhaving

Het advies 59.784/1/V van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State (23 september 2016) heeft aangegeven dat het ontwerp van decreet niet ingaat op de controle van de naleving van de ontworpen regelgeving.

Het advies gaat op dit punt voorbij aan gemeenrechtelijke handhavingsmogelijkheden, die voortvloeien uit het feit dat een inbreuk op de bepalingen van het ontwerpdecreet aanzien kunnen worden als een oneerlijke handelspraktijk. Art. VI.95 van het Wetboek van Economisch Recht (WER) verbiedt oneerlijke handelspraktijken.

Het Hof van Cassatie bepaalde in het arrest van 2 mei 1985 dat de schending van eender welke wettelijke of reglementaire bepaling door de feitenrechter kan worden beschouwd als een met de eerlijke handelsgebruiken strijdige daad.²⁷ De rechtsleer bevestigt als volgt: *"In principe is elke wetsschending bij de beroepsuitoefening een met de eerlijke handelsgebruiken strijdige daad en bijgevolg in strijd met artikel 93 of 94 W.H.P.C. wanneer daardoor andere verkopers c.q. consumenten in hun belangen worden of kunnen worden geschaad."*²⁸

Het is evident dat de miskennis van de regeling inzake de vaste boekenprijs enerzijds in aanvaring komt met de door het ontwerpdecreet nagestreefde bijzondere bescherming van de consument in culturele aangelegenheden en anderzijds oneerlijke concurrentiële voordelen genereert ten opzichte van marktspelers die normconform handelen.

Dat houdt naar controle en handhaving het volgende in:

- De Economische Inspectie is bevoegd om alle inbreuken op het WER op te sporen en vast te stellen (art. XV.2 WER). Een en ander kan aanleiding geven tot de waarschuwingsprocedure in de zin van art. XV.31 WER, tot

²⁷ Cass. 2 mei 1985, *TBH* 1985, 631, noot I.V.

²⁸ J. STUYCK, *Handels- en economisch recht. Deel 2. Mededingsrecht. A. Handelspraktijken*, Gent, Story-Scientia, 2004, 149.

- een vordering tot staking (boek XVII, titel 1, hoofdstuk 4, WER) en/of tot een sanctie van niveau 2 (art. XV.83, eerste lid, 13°, WER);
- De voorzitter van de rechtbank van koophandel is ook op vordering van belanghebbenden, beroepsverenigingen en verenigingen ter verdediging van consumentenbelangen bevoegd om overtredingen op het Wetboek van Economisch Recht (WER) vast te stellen en de staking ervan te bevelen.

Het ontwerpdecreet voorziet daarnaast in een vorm van zelfordening van de boekenmarkt, door een geschillencommissie uit te tekenen die kennis neemt van klachten omtrent onder meer de ontduiking van de bepalingen van het decreet en vervolgens optreedt als mediator of als arbiter (in dossiers waarin een arbitragereglement gesloten is).

Concluderend kan dus worden gesteld dat er wel degelijk afdoende controles voor handen zijn, enerzijds op grond van het gemeen recht (WER), anderzijds via de introductie van een geschillencommissie.

4.2.2 Artikel 3, §1

De Raad van State adviseert om de doelstellingenbepaling vervat in art. 3, §1, van het ontwerpdecreet te schrappen, aangezien deze geen normatieve waarde heeft.

In diverse decreten worden nochtans uitdrukkelijk doelstellingen opgenomen (bv. art. 1.1.4 Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening (15/05/2009; art. 5, §1, van het Decreet Complexe Projecten (25/04/2014); art. 3, tweede lid, Woonzorgdecreet (13/03/2009); art. 3 Decreet inzake gezond en etnisch sporten (20/12/2013),...). Dergelijke doelstellingenartikelen zijn dan wel niet rechtstreeks normatief, maar zij vormen een leidraad bij de uitlegging van de in de betrokken decreten opgenomen beginselen.

Er kan geen rechtsweerstand worden tegengeworpen aan een uitdrukkelijke verankering van dergelijk interpretatieve leidraden in een decreettekst, aangezien deze lijn brengen in de toepassing van de decreetgeving.

Om die reden is ervoor geopteerd om de tekst van art. 3, §1, van het voorontwerp van decreet te behouden.

B. Toelichting bij de artikelen

Artikel 1

Dit artikel vereist geen toelichting.

Artikel 2

§1,1° De digitale ontwikkelingen manifesteren zich ook in de boekensector waar er sinds enkele jaren een groei waarneembaar is wat betreft de verkoop van e-boeken.

Naar het voorbeeld van onder meer Frankrijk, Duitsland en Oostenrijk werd ervoor geopteerd alle 'boeken', ongeacht hun drager, te onderwerpen aan een prijsreglementering. Wat primeert is immers de diversiteit en een ruim toegankelijk aanbod van boeken, ongeacht hun drager.

Een digitaal boek of e-boek kan ondersteund worden door verschillende informatiedragers zoals muziek, beeld, hypertext.

2° Het decreet viseert enkel de verkoop van boeken aan de eindafnemer. Afspraken tussen de uitgever/distributeur en de verkoper vallen buiten het toepassingsgebied van de wet.

De punten 4° t.e.m. 8° vereisen geen toelichting.

8° Elke verkoper die boeken die onderworpen zijn aan de gereguleerde boekenprijs te koop aanbiedt aan de eindafnemer zoals nader bepaald in dit decreet, is onderworpen aan de regels van dit decreet. En dit ongeacht zijn plaats van vestiging. Ook verkopers die vanuit het buitenland opereren zullen dus gehouden zijn de regels van dit decreet na te leven, met uitzondering van verkopers gevestigd in de EU of de EER, tenzij deze het oogmerk hebben het ontwerp van decreet te ontduiken.

§2. Deze paragraaf vereist geen toelichting

Artikel 3

§1. & §2. Zoals uiteengezet in de algemene toelichting heeft dit decreet tot doel het boek als cultureel product te beschermen. Het decreet viseert daarbij enkel de verkoop van boeken aan de eindafnemer. Business-to-business deals of schenkingen van boeken vallen dus buiten het toepassingsgebied van dit decreet.

Boekwerken uitgegeven zonder winstoogmerk vallen niet onder het decreet, aangezien het aanbod/de verkoop niet plaatsvindt voor commerciële doeleinden. Hetzelfde kan gesteld worden ten aanzien van uitgaven in eigen beheer, die uit hun aard evenmin een commercieel doeleinde dienen. Alleszins wordt geen winst beoogd uit de verkoop van dergelijke boekwerken zelf, die hetzij een promotioneel doel (bv. het aanprijzen van de verwezenlijkingen van een bedrijf) hetzij een wetenschappelijk doel (bv. het bundelen van bijdragen van een

heemkundige kring) hebben. In het laatste geval geldt bijkomend de vrijstelling zoals voorzien in art. 3, §3, eerste lid, 10° en 11°, van het ontwerp.

§3. Bepaalde boeken werden specifiek uitgesloten uit het toepassingsgebied van het decreet wegens hun aard zoals agenda's, culturele jaarboeken, antiquarische boeken, brochures, catalogi, kleur- en knipboeken, muziekgaven (partituren) en (niet opzettelijk) beschadigde boeken.

Met andere woorden, deze boeken zijn gespecialiseerde nicheproducten, vaak ook gericht op bijvoorbeeld professionele beoefenaars of verzamelaars, die veelal niet via de reguliere boekhandel verkrijgbaar zijn. In die zin werden, in tegenstelling tot bijvoorbeeld de Nederlandse wetgeving, ook muziekgaven buiten het toepassingsgebied van dit decreet gelaten aangezien deze in Vlaanderen quasi niet via de reguliere boekhandel maar wel via muziekwinkels worden verkocht.

De markt van schoolboeken en wetenschappelijke studie/vakboeken is wezenlijk verschillend van de markt van algemene boeken. De diversiteit aan leerplannen en opleidingen en de specifieke informatie- en bijscholingsbehoeften van professionelen, zorgen ervoor dat er een gegarandeerd, divers aanbod van schoolboeken en wetenschappelijke studie/vakboeken beschikbaar is voor de eindconsument.

Schoolboeken en wetenschappelijke studie/vakboeken worden ook door vertegenwoordigers van de uitgeverijen zelf met de nodige professionele expertise toegelicht in de onderwijsinstellingen aan de leerkrachten en docenten én aan de professionelen via doelgroepgerichte informatie. Daardoor is er sprake van een haast rechtstreekse band tussen de uitgever en zijn doelpubliek.

Het decreet viseert in principe ook enkel boeken uitgegeven in het Nederlands. Boeken die in een andere taal werden uitgegeven vallen dus in principe buiten het toepassingsgebied, tenzij de verkoop ervan hoofdzakelijk bedoeld is voor verkoop in Vlaanderen. Verscheidene Vlaamse uitgeverijen publiceren of importeren immers boeken in andere talen die hoofdzakelijk een afzetgebied kennen in Vlaanderen. Bijvoorbeeld biografieën van personen die ook in het buitenland een grote bekendheid genieten. Hoewel het hier gaat over uitzonderlijke gevallen, werd vanuit het voorzichtigheidsprincipe een mogelijke manier om dit decreet te omzeilen, afgeblokt. Als indicatoren om deze boeken te identificeren, kunnen onder meer in overweging worden genomen: de aanvraag en toekenning van een ISBN, vermeldingen op de kaft/cover, de aanduiding van de prijs, samenvattingen/recensies uit bepaalde nieuwsmedia op de achterflap, enz.

De gereguleerde boekenprijs doet geen afbreuk aan de federale depotwetgeving die uitgevers verplicht twee exemplaren bij de Koninklijke Bibliotheek te deponeren.

§4. Verschillende verkopen van boeken werden – net als in Nederland en Duitsland – uitgesloten van het toepassingsgebied, weliswaar binnen specifieke restricties.

Onder 'promotioneel gebruik' door de auteur wordt verstaan: het inzetten van het eigen werk, buiten bestaande of nieuwe verkoopkanalen, dat bijdraagt aan de bekendheid van de auteur en het werk.

Artikel 4.

§1. De uitgever legt de prijs vast van het boek waar de verkoper zich aan dient te houden.

§2. Voor boeken die worden geïmporteerd in de Vlaamse Gemeenschap is het de importeur die de prijs vaststelt.

§3 bepaalt dat de duur van de gereguleerde boekenprijs is beperkt tot zes maanden. Deze termijn werd gebaseerd op de gemiddelde doorlooptijd van een Nederlandstalig boek in de boekhandel.

De termijn dient te worden gerekend van de zoveelste tot de dag vóór de zoveelste. De termijn wordt gerekend van middernacht tot middernacht vanaf de dag nadat het boek in het handelsverkeer ter beschikking werd gesteld en omvat alle dagen, ook de weekenddagen en de wettelijke feestdagen.

§4. Uitgaven die in dezelfde uitvoering en onder dezelfde titel in het handelsverkeer worden gebracht en op het publiek dezelfde indruk maken als de oorspronkelijke editie dienen dezelfde prijs te hebben als de oorspronkelijke editie gedurende de zes maanden, tenzij er objectieve gronden zijn die een differentiatie verantwoorden.

Er kan bv. worden gedacht aan de wijze van uitvoering (hardcover, paperback, dwarsligger, enz.) of bepaalde extra's die kunnen worden geselecteerd bij de aankoop van een boek (bv. een boek met of zonder toegangscode voor de digitale versie van een papieren boek, bijkomende oefeningen enz.).

Ook speciale edities, die bv. worden uitgegeven in het kader van een specifieke gebeurtenis, blijven mogelijk.

Het behoort immers tot de gebruiken van de boekensector dat voor een boek in een andere uitvoering een nieuw (uniek) ISBN-nummer wordt aangevraagd bij het ISBN-kantoor.

Titels met differentiatie in prijzen moeten steeds bekend worden gemaakt bij de door de minister aangestelde instantie.

§5. Een verkoper begaat geen overtreding van dit decreet als hij bij de verkoop van een boek gratis bepaalde diensten verleent die dermate eigen zijn aan de boekhandelssector dat mag worden aangenomen dat er geen vergoeding voor wordt aangerekend.

Zo mag worden aangenomen dat een verkoper volgende diensten gratis kan aanbieden aan de eindconsument: leveringen op afhaling in de winkel, inlichtingen, professioneel advies.

Ook naar bibliotheken toe kunnen een aantal diensten nog gratis worden aangeboden, zoals: zichtzendingen, leveringen van grotere volumes, bibliografische inlichtingen, beheer afvalverpakkingen van de geleverde boeken, professioneel advies, een infolijn via een specifiek telefoonnummer, de samenstelling van een literatuur/leeslijst, de terugname van boeken die tijdens het transport werden beschadigd.

Uitzonderlijke bijkomende diensten die vallen buiten hetgeen mag worden verwacht van een verkoper, moeten voorafgaandelijk tegen een bepaalde prijs worden overeengekomen.

Volgende diensten mogen dan ook enkel tegen betaling worden aangeboden aan de bibliotheken: het kastklaar maken van boeken (door middel van etikettering, markering, barcodes, plastificeren enz.), assistentie bij inventarisatie, terugname van gemarkeerde boeken of boeken die te veel werden besteld, uitstel van betaling van factuur. Deze laatste twee diensten kunnen ook naar de eindconsument toe enkel tegen betaling worden aangeboden.

§6. Naar het voorbeeld van de Franse en Nederlandse wetgever wordt bepaald dat ook verkopers gevestigd buiten het Vlaamse grondgebied onderworpen zijn aan dit decreet wanneer zij boeken – die op de Vlaamse markt onderworpen zijn aan de toepassing van het decreet – (doen) importeren of aankopen uit Vlaanderen met het oog om dezelfde boeken vervolgens met een grotere korting te verkopen aan eindconsumenten uit Vlaanderen en zo de doelstellingen van dit decreet te ontlopen.

Op die manier worden ook verkopers die via websites in het buitenland Vlaamse boeken te koop aanbieden, gevat door dit decreet. Dit lid is evenwel niet van toepassing op verkopers gevestigd in een lidstaat van de Europese Unie of een andere staat die partij is bij de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte, tenzij de verkoper het oogmerk heeft dit decreet te ontduiken.

Artikel 5

Het advies 59.784/1/V van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State (23 september 2016) geeft aan dat niet duidelijk inzichtelijk gemaakt wordt of de

'door de Vlaamse Regering aangeduide instantie' samenvalt met de administratie. Om die reden is de definitie 'de administratie' uit het ontwerp geschrapt en wordt verduidelijkt dat het de bedoeling is om de koepelvereniging van het Vlaamse boekenvak (thans Boek.be) te belasten met de organisatie van de publiek toegankelijke referentiedatabank, onder de door de Vlaamse overheid gestelde condities.

De toepassing van de gereguleerde boekenprijs is beperkt in tijdsduur. Om die reden is het noodzakelijk dat elke verkoper en koper kennis kan nemen van de prijs die door de uitgever of importeur wordt bepaald, de datum waarop het boek in het handelsverkeer wordt gebracht en eventuele promotieacties of afwijkende prijzen.

Een mededeling aan een door de Vlaamse Regering aangeduide instantie van deze elementen is dus noodzakelijk. Dit zal gebeuren via een website/databank die de door de Vlaamse Regering vastgelegde informatie bundelt en die publiekelijk te consulteren is. De instantie die hiervoor door de Vlaamse regering wordt aangesteld, kan daarvoor ondersteuning krijgen.

Artikel 6

De uitgever of importeur dienen de termijn van zes kalendermaanden te handhaven en kunnen dus geen vroegtijdig einde maken aan de gehandhaafde prijs. Wel is het mogelijk om een tijdelijke, individuele promotieactie te voeren mits de modaliteiten van artikel 14 van dit decreet in acht worden genomen.

Artikel 7

De gereguleerde boekenprijs houdt een maximale korting in op de prijs ten aanzien van specifieke door het decreet aangewezen personen/instanties. De verkoper kan geen andere kortingen hanteren dan deze die door het decreet zijn toegelaten.

Artikel 8

Door de Vlaamse overheid erkende onderwijsinstellingen in het basisonderwijs, secundair onderwijs, hoger onderwijs, volwassenenonderwijs, deeltijds kunstonderwijs, buitengewoon onderwijs en internaten (www.data-onderwijs.vlaanderen.be) kunnen aanspraak maken op een korting van maximaal 25%.

Artikel 9

1° Openbare bibliotheken kunnen een korting op de vastgestelde prijs verkrijgen van ten hoogste 25 %.

2° Bibliotheken van onderzoeksinstituten kunnen een korting van maximaal 25% verkrijgen. Voor de definitie van onderzoeksinstituten is rekening

gehouden met de definitie van wetenschappelijk onderzoek in de Frascati-handleiding, die van toepassing is voor de verzameling van O&O-data in de OESO-landen.

Onder onderzoek en/of experimentele ontwikkeling - afgekort O&O - wordt verstaan: alle creatief werk dat op systematische basis verricht wordt ter vergroting van de hoeveelheid kennis, met inbegrip van de kennis van de mens, de cultuur en de samenleving, alsmede het gebruik van deze hoeveelheid kennis voor het ontwerpen van nieuwe toepassingen.

O&O omvat volgende componenten:

- Fundamenteel onderzoek is experimenteel of theoretisch werk dat in de eerste plaats verricht wordt om nieuwe kennis te vergaren van de grondslagen waarop verschijnselen en waarneembare feiten gebaseerd zijn, zonder dat een speciale toepassing of een speciaal gebruik wordt beoogd.
- Toegepast onderzoek is eveneens oorspronkelijk onderzoek dat verricht wordt om nieuwe kennis te verkrijgen. Het is echter in de eerste plaats gericht op een specifiek of praktisch doel.
- Experimentele ontwikkeling is systematisch werk, waarbij gebruik wordt gemaakt van de bestaande kennis die verkregen is uit onderzoek en/of praktische ervaring, dat gericht is op het produceren van nieuwe materialen, producten of instrumenten, of op het installeren van nieuwe processen, systemen en diensten, of op het wezenlijk verbeteren van datgene dat al geproduceerd of geïnstalleerd werd.

3° Sommige gemeenten verzorgen de bibliotheekwerking voor de gedetineerden in penitentiaire instellingen. Het Participatiedecreet maakt financiële middelen vrij om de werking van gevangenisbibliotheken in alle Vlaamse penitentiaire instellingen te ondersteunen. Lokale besturen met een gevangenis op hun grondgebied die werk willen maken van de bibliotheekwerking in gevangnissen, kunnen van de Vlaamse Gemeenschap een tegemoetkoming krijgen. Om die werking structureel te verstevigen, sluit de Vlaamse overheid convenanten met de gemeenten. De gevangenisbibliotheken die vallen onder het Participatiedecreet kunnen een korting van maximaal 25 % verkrijgen.

4° Het decreet lokaal cultuurbeleid voorzag de mogelijkheid tot de uitbouw van een speciale bibliotheek met een aangepaste dienstverlening voor personen met een leeshandicap en voor langdurig zieken en personen die in een rustoord, een rust- en verzorgingstehuis of een ziekenhuis verblijven. Luisterpunt en Zorgbib staan vandaag in voor deze dienstverlening en zorgen dat er een toegankelijk boekenaanbod beschikbaar blijft voor deze kwetsbare doelgroepen. Ook deze bibliotheken kunnen een korting van maximaal 25 % verkrijgen.

Artikel 10

Collectieve promotieacties zijn acties die voornamelijk worden opgezet door de beroepsfederaties van het boekenvak zoals daar zijn Boek.be, VUV, VBI en VVB. Een voorbeeld van collectieve promotieactie is bijvoorbeeld het Boekenweekgeschenk, waarbij boekenliefhebbers tijdens de boekenweek een gratis boek aangeboden krijgen bij aankoop van een ander boek. Een gelijkaardige actie is voorzien tijdens de Poëzieweek e.d.

Artikel 11

Dit artikel vereist geen toelichting.

Artikel 12

Voorbeelden van aanmerkelijke steun zijn een financiële of redactionele bijdrage en een afnamegarantie voor een substantieel aantal exemplaren. Het gaat om een bijdrage waardoor de uitgave in die vorm en voor die prijs op de markt kon komen. De ledenprijs geldt bij alle verkopers bij wie het boek verkrijgbaar is.

Artikel 13

De uitgever of importeur kan ervoor opteren een tijdelijke promotieactie te voeren. Bij een promotieactie kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het inleveren van een bon uit een bepaalde krant of magazine of het intekenen op een boek voor of na verschijning.

Maar ook andere tijdelijke acties zijn denkbaar zoals een tijdelijke toegangscode om een eerste hoofdstuk van een digitaal boek te kunnen streamen of downloaden. De actieprijs geldt bij alle verkopers bij wie het boek verkrijgbaar is.

Artikel 14

Een combinatieprijs kan bv. bestaan uit de verkoop van een kinderboek met een luisterboek of een spel of pop gelinkt aan het boek.

Artikel 15

Een serieprijs zal bv. interessant zijn voor een uitgever bij de verkoop van een trilogie of een bijzondere gebeurtenis zoals de toekenning van een grote literaire prijs aan een bepaald auteur waardoor er plots een verhoogde interesse ontstaat bij het publiek om een hele serie/set van de hand van de auteur te kopen.

Artikel 16

Ook bij de toepassing van afwijkende prijzen moet de prijs worden vastgelegd, moet er melding van worden gemaakt via de referentiedatabank voor de gereguleerde boekenprijs en wordt de bijzondere prijs na verloop van tijd opgeheven.

Artikel 17 tot 24

Deze artikelen bevatten nadere regels omtrent de onafhankelijke geschillencommissie, die belast is met de behandeling van aanvragen tot

buitengerechtelijke regeling van een geschil omtrent de toepassing van dit ontwerp van decreet.

Tijdens de verzoeningsprocedure worden de gemeenrechtelijke vorderingstermijnen geschorst, om de verzoeningsprocedure de nodige kansen te geven.²⁹

Er is geopteerd voor een vlotte, eenvoudige en korte regeling:

- aanvragen worden min of meer vormvrij ingeleid
- er volgt een ontvankelijkheidstoets om doelloze of als pressiemiddel ingeleide dossiers te weren
- de geschillencommissie stelt de partijen in staat om schriftelijk of mondeling de nodige stukken en standpunten over te maken
- de geschillencommissie formuleert een voorstel van schikkingsovereenkomst en organiseert een bemiddelingsronde (tenzij de partijen onmiddellijk met het voorstel instemmen of een of meer van de partijen een houding aannemen die dergelijke bemiddelingsronde nutteloos maakt).

Het aanslepen van de procedure wordt vermeden door de bepaling die stelt dat de geschillencommissie het dossier kan afsluiten indien niet binnen een redelijke termijn tot een schikking wordt gekomen.

De geschillencommissie krijgt ook de mogelijkheid om op te treden als arbitraal college, voor zover de partijen bij een geschil daartoe een arbitrageovereenkomst hebben gesloten. In dat geval wordt de verzoeningsprocedure dus 'vervangen' door een eigenlijke arbitrage.³⁰

Arbitrage is een vorm van buitengerechtelijke geschillenbeslechting waarbij de partijen aan één of meer onafhankelijke derden de rechtsprekende macht opdragen om definitief aan een bestaand of toekomstig geschil een einde te

²⁹ De decretale schorsing van de gemeenrechtelijke vorderingstermijnen (justitiële materie) wordt gebaseerd op de zgn. 'impliciete bevoegdheden' van de Vlaamse Gemeenschap. Er is voldaan aan de gebruikelijke voorwaarden voor de toepassing van de impliciete bevoegdheden (art. 10 B.W.H.I.):

1° er is een nauwe band tussen de voorgenomen maatregel en de Vlaamse competenties op het vlak van het boekenbeleid, aangezien de maatregel als een noodzakelijk instrument verschijnt voor de gewenste verzoeningsprocedure, die de goede werking van de boekensector wenst te vrijwaren. Zonder de voorgenomen maatregel zal afgezien worden van de gewenste verzoeningsprocedure of zal steeds bij wijze van bewarende maatregel reeds een gerechtelijke vordering worden ingeleid waardoor een verzoening kennelijk bemoeilijkt wordt;

2° aangezien de gewenste verzoeningsprocedure en de daarbij horende nodig geachte schorsing van de gemeenrechtelijke verjaringstermijnen én een facultatief gegeven betreffen, én gebaseerd zijn op het model van de (federale) buitengerechtelijke regeling van consumentengeschillen, én de federale justitiële bevoegdheden niet op materiële wijze worden geïmpacteerd, is een gedifferentieerde regeling mogelijk en is de weerslag van de voorgenomen maatregel op het gerechtelijk recht slechts marginaal.

³⁰ In tegenstelling tot bij de verzoeningsprocedure geldt bij arbitrage geen kosteloosheid. De kosten van de arbitrage worden tussen de partijen verdeeld overeenkomstig het door de geschillencommissie vast te stellen arbitragereglement.

stellen. De definitieve beslissing bindt de partijen en kan voor de rechtbank worden afgedwongen.

Het advies 59.784/1/V van de Afdeling Wetgeving van de Raad van State (23 september 2016) heeft aangegeven dat het decreet minimumnormen dient uit te tekenen op het vlak van de objectiviteit en de samenstelling van de geschillencommissie. Aan dit advies is gevolg gegeven in art. 18, §1, derde lid, en art. 19, tweede lid.

Artikel 25

Dit artikel stelt een regeling in om de toepassing en de effecten van het decreet te meten op de algemene werking van het boekenvak in de Vlaamse Gemeenschap, zoals onder meer blijkend uit het aantal boekhandels en verkooppunten, het aantal op de Vlaamse boekenmarkt actieve uitgeverijen, de productie, afzet, omzet en aanwezigheid van genres, het aankoop- en collectiebeleid van bibliotheken en de informatie die de boekenkeuze van de eindgebruikers ondersteunt.

Artikel 26

Dit artikel vereist geen toelichting.

Artikel 27

Dit artikel vereist geen toelichting.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Geert BOURGEOIS

De Vlaamse minister van Cultuur, Media, Jeugd en Brussel

Sven GATZ